

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 “Біологічні активи”, затв. Наказом Міністерства фінансів України № 790 від 18.11.2005р. // Електронний ресурс: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>

Шаровська Тамара

к.е.н., старший викладач

Одеський національний економічний університет
м. Одеса

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Як відомо, внутрішній контроль ґрунтується на таких принципах: відповідальності, збалансованості, своєчасного повідомлення, відповідності контролюючої і підзвітної систем, комплексності, розподілу обов’язків, дозволу і ухвалення [1, с.40].

Ми вважаємо, що вкрай важливим є також принцип незалежності системи внутрішнього контролю: співробітники цієї служби мають бути незалежними від структурного підрозділу, що підлягає контролю.

Контроль здійснюється практично на всіх ланках вертикалі управління: від первинної до вищої, та навпаки.

Власник підприємства, правління, рада директорів, збори акціонерів, економічні, технічні, технологічні служби і підрозділи управління підприємством, керівники виробничих і допоміжних цехів та їх підрозділів – дільниць, бригад тощо, всі вони у своїй діяльності так чи інакше здійснюють елементи контролю. Іншими словами, обов’язки посадових осіб, керівників усіх рівнів управлінської ієрархії розповсюджуються, зокрема, на функцію контролю. Останнє стосується економічного контролю, як функції управління промисловим підприємством.

Для того, щоб вказана функція була дієвою, а управління – ефективним, контроль всередині підприємства повинен бути організований як окрема, відкрита, інформативно-комунікативна система зі зворотним зв’язком. Можливість застосування системного підходу до впровадження такої системи досліджувалась та обґрунтована в багатьох наукових працях вітчизняних вчених [1; 2; 4; 5].

Зокрема, розглядаються два варіанти функціональних підсистем контролю: централізована та децентралізована [3, с. 360-370]. Автори мають рацію щодо переваг і недоліків розглянутих варіантів системи внутрішнього економічного контролю, а також щодо доцільності впровадження на промислових підприємствах систем внутрішнього економічного контролю на засадах функціональної децентралізації.

Із вдячністю приймаючи наукові надбання попередників, беручи їх за основу і продовжуючи розвиток економічної думки на теренах системного підходу, робимо спробу організації системи контролю.

Для ефективного управління процесами на підприємстві замало владнати комплексну систему з узагальненням контролю на вищій ланці управлінської ієрархії. Потрібен також контроль у формі внутрішнього аудиту.

Тобто, система внутрішнього контролю буде мати декілька підсистем: підсистема внутрішнього аудиту, внутрішньовиробничого контролю та внутрішньогосподарського контролю. Отже, для контролю інтегровано різні за організаційними формами системи.

У наш час достатньо науково обґрунтованій критиці піддаються різні за назвою поняття економічного контролю: господарський, економічний, внутрішньогосподарський, фінансово-господарський, управлінський, стратегічний тощо. Так, визначення внутрішньовиробничого, внутрішнього управлінського, внутрішньогосподарського контролю не підтримується проф. Максимовою В.Ф. у її дисертації [3, с.17].

Питання формалізації понятійного апарату є дійсно неоднозначним, дискусійним.

Предмет нашого дослідження потребує саме такого, функціонально-змістовного наповнення у підході до визначення:

- внутрішнього аудиту – як підсистеми контролю, що здійснюється структурами вищої ланки управління;
- внутрішньогосподарського контролю – як підсистеми контролю, що здійснюється структурами середньої ланки управлінської ієрархії: службами, відділами, іншими підрозділами управління, різними за назвою та функціональною спрямованістю, але з однаковими ознаками системної ієрархії;
- внутрішньовиробничого – як підсистеми контролю, що здійснюється структурами виробничої, первинної ланки управління.

Наведемо якомога значні обґрунтування необхідності та доцільності виокремлення кожної з підсистем.

Окремі дискусії виникають з приводу внутрішнього аудиту на пересічних підприємствах [3, с.17].

Саме внутрішній аудит та його елементи повинні бути присутніми на всіх підприємствах. Однак, що стосується відношення до внутрішнього аудиту з боку керівництва, то ними не повністю розуміється як поняття, так і виконувані функції. З огляду на це, ми вважаємо за необхідне обґрунтувати, що саме вища ланка управління (рада директорів, наглядова рада, власник тощо) виконує функції внутрішнього аудиту.

Стосовно дотримання одного з основних принципів, а саме – незалежності, то «незалежними» внутрішніми аудиторами є суб'єкти контролю: власник, рада директорів, керівництво – вища ланка ієрархічної вертикалі управління. Вона як раз і виконує елементи внутрішнього аудиту, тобто робить загальний, незалежний контроль.

Підтвердження доказовості нашої точки зору знаходимо при розгляді тлумачення поняття «внутрішній аудит» за нормативними документами.

Згідно з основоположними принципами аудиту, серед яких можна виділити: незалежність, чесність, об'єктивність, конфіденційність та компетентність [4], можна зробити висновок, що наша вища ланка управління відповідає вимогам внутрішнього аудиту за всіма принципами.

Резюмуючи вищезазначене необхідно сказати, що суб'єктам контролю верхньої ланки ієрархії управління притаманні характеристики внутрішнього аудиту.

Відповідно, на середній ланці управління здійснюється, документально відображається та узагальнюється основний масив господарських операцій, що за логікою їх змістовного навантаження відповідає визначенню «внутрішньогосподарського контролю».

Внутрішньовиробничий контроль функціонально розподілений між суб'єктами контролю первинної ланки ієрархії управління у відповідності до виробничих процесів.

Таким чином, за результатами дослідження визначено основні принципи здійснення внутрішнього контролю та з'ясовано, що найскладнішим у дотриманні є принцип незалежності, оскільки контроль здійснюється практично на всіх ланках вертикалі управління. З метою дотримання даного принципу розроблено систему організації внутрішнього контролю, що складається з декількох підсистем: підсистема внутрішнього аудиту, внутрішньовиробничого контролю та внутрішньогосподарського контролю.

Список використаних джерел

1. Бурцев В. В. Внутренний контроль: основные понятия и организация проведения / Бурцев В. В. // Менеджмент в России и зарубежом. — № 4. — 2002. — С. 38—50.
2. Максимова В. Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства — системний підхід до розвитку : монографія / В.Ф. Максимова — К. : АВРІО, 2005. — 261 с.
3. Максимова В. Ф. Теоретичні та методологічні засади формування цілісної системи внутрішнього контролю в управлінні промисловим підприємством : дис... д-ра екон. наук: 08.06.04 / Валентина Федорівна Максимова. — О., 2006. — 581 с.
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року, частина 1, 2 / Пер. з англ.: Ольховікова О.Л., Селезньов О.В., Зеніна О.О., Гик О.В., Біндер С.Г. - К.: Міжнародна федерація бухгалтерів Аудиторська палата України. - 2010.
5. Петренко С. М. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем : монографія / Петренко С. М. — Донецьк : ДонНУЕТ, 2007. — 290 с.

